

В.П.Пишак, Ю.Т.Ахтемійчук, В.А.Малішевська

ЖИТТЯ І ТВОРЧІ ЗЛЕТИ ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА МИКОЛАЙОВИЧА КРУЦЯКА

Буковинська державна медична академія

Колектив Буковинської державної медичної академії, медична громадськість краю пишаються своїм колегою, вченим і учителем Круцяком Володимиром Миколайовичем. Завдяки одержимості професора В.М.Круцяка буковинська школа морфологів здобула визнання не тільки в Україні, але й далеко за її межами.

Відомий український вчений Володимир Миколайович Круцяк народився 2 травня 1936 року на Тернопільщині. Він був звичайним сільським хлопчиком, ріс в селянській сім'ї... Проте одна незвичайність таки була. Це – висока культура і духовність родини Круцяків. Майже щодня, після виснажливої праці на полі, батьки Володимира брали активну участь у церковному хорі, особливо його мама Розалія Феліксівна.

Молодий хлопець рано захопився народними традиціями, українською народною піснею. Він гарно грав на цимбалах і баяні. Успішно навчався у школі, незважаючи на тяжкі соціально-побутові умови – голод кінця сорокових, воєнновизвольні баталії початку п'ятдесятих... Та й школа в рідних Гиньківцях була тільки початковою. Тому юному школяреві щоденно доводилось пішки долати чималу відстань до найближчої середньої школи. Але він не ремствував, не скаржився на долю, а невтомно працював над собою. У вир життя його несли спрага до знань і захоплення музикою. Поряд з духовною високістю Володя Круцяк вбачав у цьому й іншу прикмету – бути корисним людям, виховуючи в собі любов до народних традицій, любов до культури свого народу, до рідного гнізда, Батьківщини.

І, здавалося б, музика посяде головне місце в його житті. Однак секрет таланту полягає в тому, що він не однобічний. Якщо людина має хист до якоїсь однієї справи, то вона з не меншим завзяттям творитиме й щось друге. Потрібен тільки поштовх. Володимир Круцяк дуже любив свого дідуся, який ще в досить молодому віці захворів на тяжку недугу. Усвідомивши безсилля лікарів і переживши гірку втрату, юнак твердо вирішив стати медиком – щоб знову бути корисним для людей.

Навчаючись у Чернівецькому медичному інституті, В.М.Круцяк закінчує вечірнє відділення музичного училища. Відмінник навчання, студент-медик, поєднуючи медицину і музику, успішно керував оркестром народних інструментів самодіяльного студентського ансамблю “Трембіта”, який не раз прославляв рідний навчальний заклад.

Набуваючи медичних знань, В.М.Круцяк все більше захоплюється таємницями медичної науки. Допитливий характер і невичерпна енергія приводять молодого лікаря в аспірантуру. З 1960 року він працює на кафедрі анатомії людини під керівництвом відомого вченого М.Г.Туркевича, який був науковим керівником і консультантом його кандидатської та докторської дисертацій. Свого вчителя Володимир Миколайович називав другим батьком. В його кабінеті і досі висить портрет Миколи Гервасійовича, в очі якого часто вдивлявся професор В.М.Круцяк, немов питаючи поради.

Докторська дисертація В.М.Круцяка присвячена порівняльно-ембріологічному дослідженню морфогенезу позапечінкових жовчних шляхів людини і ссавців (Сімферополь, 1971). У фундаментальній роботі вперше досліджені закономірності гістогенезу стінок жовчних шляхів, становлення їх кровопостачання та лімфовідтоку. Показано, що фетальна оклюзія є закономірною умовою адаптації ембріона в процесі розвитку. Виявлено ембріологічні передумови виникнення атрезій, стенозів та подвоєнь жовчних шляхів.

В.М.Круцяка, молодого доктора наук, 1972 року обирають завідувачем кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії, а через два роки признача-

ють деканом лікувального факультету. Висока наукова кваліфікація і досвід педагога-організатора дозволили йому успішно поєднувати навчальний процес та науково-дослідну роботу. 1986 року Володимир Миколайович очолює кафедру анатомії людини, де працював до останніх днів.

Розвиваючи традиції буковинських морфологів і прийнявши естафету наукового пошуку, професор В.М.Круцяк продовжував дослідження ранніх етапів розвитку людини. Під його керівництвом виконано понад 30 кандидатських і докторських дисертацій.

В.М.Круцяк володів лише йому притаманним даром розгледіти в молодій людині особистість науковця. Досить зазначити, що шість його учнів працюють професорами або очолюють кафедри (О.В.Кравченко, У.Ю.Яцожинська, І.Ю.Полянський, В.М.Пашковський, Ю.Т.Ахтемійчук, В.І.Зайцев). Серед кандидатів наук, підготовлених професором В.М.Круцяком, 14 лікарів, з них 11 – хірургічних спеціальностей.

Результати наукових досліджень В.М.Круцяка та його учнів вирізняються прикладним спрямуванням. Майже кожна наукова праця закінчується впровадженням у практику охорони здоров'я нових методів діагностики та хірургічного лікування. Очолований ним колектив тісно співпрацював з клінічними кафедрами Буковинської медакадемії, а також з хірургічними кафедрами Національного медичного університету ім. О.О.Богомольця, відділенням рентгендіагностики захворювань органів черевної порожнини Київського науководослідного рентгенрадіологічного та онкологічного інституту, Республіканським проктологічним центром МОЗ України.

В результаті наукових досліджень одержані нові дані щодо особливостей і закономірностей внутрішньоутробного розвитку і становлення топографії органів та структур травної, дихальної, сечостатевої, судинної та нервової систем. Велике практичне значення мають дослідження серозних порожнин людини (очеревинної, плевральної, перикардіальної), правої лімфатичної та грудної проток. Окремі дослідження присвячені морфогенезу суглобів людини. Результатом морфологічних досліджень є понад 20 нових способів хірургічної корекції уродженої та набутої патології, які широко впроваджені у практичну хірургію.

Новий ембріотопографічний напрямок в анатомічній галузі завдяки подвижницькій діяльності професора В.М.Круцяка виріс в одну з провідних наукових шкіл України. За вагомих особистих внесок у розвиток морфологічної науки, високу фахову майстерність Академія наук вищої школи України обирає В.М.Круцяка академіком (відділення фундаментальних проблем медицини), а Президія Верховної Ради присвоює йому почесне звання "Заслужений діяч науки і техніки України" (1989).

Володимир Миколайович широко пропагував результати наукових досліджень буковинських морфологів. Він брав активну участь у роботі Всесоюзних і Республіканських з'їздів, конференцій та симпозіумів. Тривалий час був віцепрезидентом Всеукраїнського наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів. В результаті наукової та громадської діяльності встановилися тісні творчі контакти з провідними вченими Російської Федерації (академіки О.В.Волкова, В.В.Купріянов, професор О.В.Борисов), Білорусії (академіки Д.М.Голуб, П.Й.Лобко), Латвії (академік П.Я.Герке), України (академіки К.І.Кульчицький, І.І.Бобрик, професори Б.П.Хватов, Ю.М.Шаповалов, А.І.Брусиловський, К.С.Кабак, В.П.Яценко, Б.В.Троценко). Тому цілком закономірним було проведення 1990 року III Республіканського з'їзду морфологів України саме в Чернівцях, на базі рідного навчального закладу. Вражаючою була кількість делегатів з'їзду (220) та широта представництва вчених з інших союзних республік. – Люди завжди поспішають туди, де цікаво, – зауважив тоді академік В.В.Купріянов (Москва).

Професор В.М.Круцяк був членом редакційної ради провідного морфологічного журналу "Архив анатомии, гистологии и эмбриологии" (нині "Морфология"), редакційної колегії українського міжнародного журналу "Вісник морфології". А 1997 року завдяки його зусиллям у стінах рідної Буковинської медакадемії побачив світ "Буковинський медичний вісник". Вже з перших чисел журнал завоював авторитет серед науковців і Вищою атестаційною комісією України був визнаний як фаховий.

Володимир Миколайович Круцяк вирізнявся майстерністю як лектор. Він вмів зацікавити студентів вже з перших хвилин спілкування. Багато уваги приділяв організації навчального процесу не тільки своєї кафедри, а й цілого навчального закладу, працюючи деканом, а згодом і головою організаційно-методичної комісії. У керівництві педагогічним процесом завжди був цілеспрямованим і послідовним.

Як досвідчений педагог В.М.Круцяк видав понад 10 навчальних посібників з різних розділів анатомії людини, а "Хирургические манипуляции" побачили світ у центральному видавництві "Вища школа" (Київ, 1985). Навчальні посібники з рентгенанатомії, функціональної анатомії органів дихальної та імунної систем, топографічної анатомії фасцій та фасціально-клітковинних просторів широко використовуються в навчальному процесі на кафедрах морфологічного профілю.

Професор В.М.Круцяк був людиною надзвичайної доброти і безмежної любові до ближнього. Своєю щирістю і добром Володимир Миколайович обдаровував всіх – від студента до лікаря, від аспіранта до академіка, від декана до міністра, від прибиральниці до народного артиста... В його затишному робочому кабінеті завше було людно. І кожний, хто поспілкувався з ним, одержував конкретну пораду, щире допомогу і душевне тепло.

Володимир Миколайович віддавав усе – мудрість, досвід, знання, щирість серця і тепло душі, нічого не потребуючи взамін. "Злато невичерпної душі" – так охрестив професора В.М.Круцяка один поет. До цього вже додати нічого!

Воістину вислів "ALIIŠ INSERVIENDO IPSE CONSUMOR" – це про НЬОГО, величну і непересічну особистість ВОЛОДИМИРА МИКОЛАЙОВИЧА КРУЦЯКА!
